

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:
2202-458-1 K/Thg/tla

Vår ref.:
jeb/jrh

Dato:
28.06.02

HØRING - NOU 2002:1 "FORTID FORMER FRAMTID" – UTFORDRINGER I EN NY KULTURMINNEPOLITIKK

Det vises til brev fra Miljøverndepartementet 28. februar d.å. der Reiselivsbedriftenes Landsforening blir invitert til å avgi høringsuttalelse om NOU 2002: 1 "Fortid former framtid – utfordringer i en ny kulturminnepolitikk. Den offentlige utredningen har lagt vekt på å vurdere kulturminner og kulturmiljøer som ressurser i seg selv, og sett kulturminnene og kulturpolitikken som ledd i en større samfunnsmessig sammenheng.

RBL har lest og kommentert høringen i samarbeid med De Historiske Hotel.

De Historiske Hotel er en markedssammenslutning mellom 31 historiske norske hoteller, 2 svenske og ett dansk. Disse tradisjonsrike hotellene har både eldre originale romfløyer og nye moderne avdelinger i kombinasjon med klassisk utsmykning, samt tradisjonsrike restauranter med høy kvalitet. Moderne bygninger i skjønn forening med tradisjonsrik utsmykking og møblering. Hotellene har lange tradisjoner og er markedsledere på sine områder.

Samarbeidet med De Historiske Hotel er valgt med bakgrunn i de problemer bygninger av denne kategori strir med, både med hensyn til graden av bevaring, offentlige pålegg som i mange tilfeller er lite forenlig med bevaringstanken, og ikke minst kostnadene med å vedlikeholde og restaurere.

"Fortid former framtid" har vært innom de fleste tema som er essensielle for denne bevaringstanken, men utfra de økonomiske plattformene som her ligger til grunn for framtidige tilskudd, kan det virke som om dette blir mange fagre ord og lite konkrete midler til fordeling. Behovet for å styrke de økonomiske virkemidlene er belyst, men hvor realistisk er de?

Mye av det som nevnes av tiltak, samt samarbeid mellom de forskjellige deler av kulturbildet, er sammenhenger De Historiske Hotel har holdt på med i hundrevis av år. Viktigheten av at infrastrukturen i de enkelte lokalmiljøene fungerte, har vært livsnerven for at hotell i grisorgrindte strøk har overlevd. Jordbruk som leverandør – elveiere som tilbydere av aktivitet (laksefiske) – små lokalsamfunn som så verdien i

Reiselivsbedriftenes
Landsforening

Postadr.: Postboks 5465 Majorstua
0305 OSLO

Besøksadr.: Essendropsgate 6, OSLO

Telefon: 23 08 86 20
Telefax: 23 08 86 21
E-post: firmapost@rbl.no
Internett: www.rbl.no

Organisasjonsnr.: 977 187 834

TILSLUTTET
 NHO

at bygda hadde hotell – for ikke å glemme sysselsetningen. Hotelleieren/direktøren ble som oftest en nøkkelperson i det lokale miljø.

Dette har dramatisk endret seg i andre halvdel av det 20 århundre. Det som var drivkraften i lokalsamfunnet, hotellet, ble av mange sett på som "hår i suppa", og en bremse for utviklingen. Helst skulle hotellet vært fjernet.

Vi ser til stadighet områder der Norge som nasjon har forsømt seg med hensyn til å ta vare på minner om den utvikling landet har vært i gjennom - fra "husmannsplass" til en ledende økonomisk posisjon i verdenssamfunnet. De herskapelige eiendommene som fantes var det private initiativtakere som i stor grad tok vare på. Vi kan som eksempel nevne Dalen Hotell i Telemark. En bygning som er svært unik, men som ble anbefalt brukt som øvelsesobjekt for det lokale brannvern. Hardanger Hotell i Odda, Europas største trebygning, som ble revet for å gi plass til en parkeringsplass. Et ytterligere tragisk eksempel, rasingen av Utne sentrum, der Utne Hotel mistet hele hagen og kontakten med sjøen, det ble byttet ut med et fergeleie og gjennomgangstrafikk. Bare i Hardanger var det i begynnelsen av 1900; 35 klassiske hotellbygninger. I dag er det kun to igjen i drift. Utne Hotel i Hardanger og Sandven Hotel i Norheimsund. Resten er revet eller brent, eller som Ullensvang totalt renoveret.

På tross av det som virker som organisert motarbeidelse fra lokale og statlige instanser, har flere av 1800 tallets praktbygninger/hoteller overlevd. Vi vil si det så sterkt at ikke på grunn av offentlig hjelp og støtte, men på tross av.

At det til tider har vært gitt støtte i forbindelse med tilskudd og lån fra Distriktenes Utbyggingsfond skal vi ikke stikke under stolen. Men når man ser på den "kåtheten" denne instansen la for dagen på 60 tallet - enhver bygd med respekt for seg selv skulle ha sitt eget samfunnshotell, sin egen svømmehall, sitt eget kulturhus osv. Det ble pøst ut millioner til nye bedrifter som gikk inn i et allerede anstrengt marked. Eksempel, Norheimsund Hotell, som gikk konkurs etter en tid, i dag er det solgt og brukes til annen virksomhet. Sandven Hotel slet økonomisk, men fikk avslag på alle søknader om midler til restaurering, og dette så sent som i 1993. Ryggjåtun Hotel i Aurland, konkurs tre ganger, alle gangene reddet av banken, kommunen og det offentlige. I dag leid ut på langtidskontrakt til UDI som asylmottak. De eksisterende bedriften i kommunen, så som Vatnahalsen Høyfjellshotell, Fretheim Hotel, Heimly Pensjonat, Aurland Fjordstue pluss et 20 talls bedrifter til, måtte kjempe for hver krone som skulle investeres. I tillegg la veimyndighetene i dette området unødvendig mange hindringer i veien for en normal drift.

Går vi så til det som er omtalt i utredningen, er vi helt enig i de fleste satsningsområdene. Samarbeidet mellom de forskjellige kulturelementer er like viktig i dag som på 1800 tallet; og her vil vi påstå at medlemsbedriftene i De Historiske Hotel er foregangsbedrifter i så måte. Dette har de holdt på med i over 300 år på alle nivå. Det var en naturlig del for at driften skulle gå så smertefritt som mulig. Den gangen trengte man ikke noen offentlig utredning for at dette skulle fungere. Det var naturlig at man benyttet lokal arbeidskraft, kjøpte lokalt produserte produkter til den daglige drift. Det var et pluss for bedriften at kulturlandskapet virket tiltalende. Hotellet i seg selv var en kulturinstitusjon.

Reiselivsbedriftenes
Landsforening

Postadr.: Postboks 5465 Majorstua
0305 OSLO

Besøksadr.: Essendropsgate 6, OSLO

Telefon: 23 08 86 20
Telefax: 23 08 86 21
E-post: firmapost@rbl.no
Internett: www.rbl.no

Organisasjonsnr.: 977 187 834

TILSLUTTET
NHO

Flere av våre medlemsbedrifter har klort seg fast. Walaker Hotel i Solvorn, som ligger ved en blindvei, har opp igjennom tidene kjøpt og benyttet det andre så på som saneringselementer. Kunstgalleriet som ligger bak hotellet, er en gammel låve, bygget av materiell fra en stavkirke som skulle rives. I dag, noe av det mest særpregede kunstgalleri du kan finne i distriktsnorge, og de tjener penger. Hotel Union på Øye i Norangsdalen, klart til å rives og strippet for alle verdier. Lokale entusiaster har brukt alle tilgjengelige midler til å restaurere og sette hotellet tilbake til fordums prakt - i dag tjener de penger. Dalen Hotell i Telemark, forfallet var nesten totalt da predikanten Åge Samuelsen satte i gang en redningsprosess, med hjelp fra en forståelsesfull og rik kommune, før det havnet på private hender. En enorm egeninnsats, gjenskapte den "Engelske hage" som møter de reisende på Telemarkskanalen, et fantastisk kulturlandskap. I dag tjener de penger. Dalen har gått fra brannøvelsesobjekt til i 2001 å bli tildelt Europa Nostra sin gullmedalje for beste restaurering av trebygning i Europa. Utstein Kloster Hotel sitt samarbeid med Utstein Kloster, ett samarbeid i tråd med utredningens intensjoner. Vi kan nevne i fleng: Bårdshaug Herregård på Orkanger. Tidligere Christian Thams bolig, Hotel Kong Carl i Sandefjord, Fru Haugans Hotel i Mosjøen. Alle med sterk forankring i lokalmiljøet. Alle med en enorm egeninnsats for å kunne bevare sin særegenhet.

Utredningen trekker fram mange konfliktområder. Vi ønsker også å nevne noen. Disse konfliktene omfatter alle de områder som gjør at offentlige myndigheter vegrer seg for å gå inn og være det overbyggende organ som er med på å løse konflikter i et lokalmiljø. Offentlige myndigheter lar det enkelte lokalmiljø overta, hvor det ofte er manglende kunnskap og forståelse, og hvor politiske særinteresser forsterker problemet. Resultatet er ondt blod som det svært ofte tar lang tid å lege. Som eksempel vil vi trekke Kvam Kommune som håndterte en sak vedrørende Sandven Hotel i 1993. Hotellet eide en holme i fjorden og Steinsdalsfossen. De ønsket å sette opp igjen den gamle fosseboden oppe ved fossen. De ønsket å selge fossebevis og bruke overskuddet til å utbedre kulturlandskapet og adgangen til fossen. Resten av overskudd skulle brukes til utbedring av hotellet. Det bør nevnes at denne boden sto ved fossen fra tidlig på 1900 tallet og helt opp til like etter krigen. Så det var ikke noe nytt påfunn. Med de besøkstallene fossen kan vise til, ca. 400.000 besøkende, 75% vil kjøpe fossebevis til kr. 5,-. Dette ville gi en inntekt på ca. 1,5 mill kroner. Drifts- og vedlikeholdskostnader var stipulert til omlag kr. 750.000,- per år. Kr. 750.000,- ville således gå til opprustning av hotellet. Grunnet lokalstriden mellom Øystese – Norheimsund og Strandebarm ble dette nedstemt og kommunen kom med et skammelig tilbud om å overta holmen og fossen for en engangssum på kr. 250.000,-. Hotellet gikk like etter konkurs. Slik kan vi nevne overgrep etter overgrep offentlige myndigheter har vært direkte ansvarlig for.

Det finnes unntak. Vi tenker spesielt på Røros kommune som aktivt har samarbeidet med næringsliv og frivillige for å sikre bevaring av stedets kulturminner. Kommunen har gitt gratis ressurser, bl.a. maling, for å gjøre bevaringen lettere.

Hvis myndighetene med denne utredningen klarer å finne ut at limet i mange lokalsamfunn har vært den lille reiselivsbedriften, som i alle år har vært årsaken til at bosetningen har vært opprettholdt, og som har vært formidler av den lokale kultur som var der før gigantindustrien var det eneste saliggjørende. Hardanger Hotel i

Odda var der før industrien. Hotellet ble lagt på industriens alter, i dag er giganten et millionsluk og Odda kan ende opp som en spøkelseslandsby.

Vi støtter utvalgets mindretall som sier det er en forutsetning at forvaltningen bedre evner å sette seg inn i og spille på lag med eiere og andre som tar aktiv del i vern av kulturminner. Sagt i klartekst må forvaltningen øke sin forståelse for det levende livets behov.

Vi kunne trekke fram utallige eksempler på direkte udugelige vedtak som er foretatt av de folkevalgte. Ikke minst hyppige endringer i rammebetingelsene. Det totale antall overnattingsbedrifter i Norge er ca 3.000, det samme du finner i en by som London. Disse 3.000 bedriftene er prisdelt ca 430 kommuner med sin til enhver tid politiske sammensetning og "fixe" ideer. Det burde være ensartede regler for hele landet. Reiselivsbransjen er i mange kommuner primærnæring, selv om fiske og jordbruk påstår at det kun er de som har hevd på å være det. Etter vår mening er primærnæringen den næringen som bidrar med mest til lokalsamfunnet. Hva hadde Loen eller Geiranger vært uten reiselivet?

RBL er av den oppfatning at bevaring av kulturminner og kommersialisering av de samme kulturminner godt kan gå hånd i hånd. Kommersialiseringen fører til inntekter som gir evne til bevaring av verdiene.

Riksantikvaren har satt fingeren på gapet mellom behov og tilgjengelige midler, dette sier vel alt om det behovet som er tilstede. Sett i sammenheng med de ansvarlige myndigheters uttalelser og viljen til å øke tildeling av midler, er vi redd utredningen ender opp **"som kjekt å ha"**.

Med vennlig hilsen
Reiselivsbedriftenes Landsforening

John E. Bakketun
John Einar Bakketun
Direktør Servicekontoret

Kopi: ~
De Historiske Hotel
Næringslivets Hovedorganisasjon